

ДОСВІД ШВЕЦІЇ ЯК ШЛЯХ ДО ЕНДОГЕНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Економічне зростання та пов'язаний із ним рівень життя є одними з найбільш значущих, які спостерігаються та обговорюються широкою громадськістю. З цієї причини вона є предметом багатьох економістів, наукової літератури та економічних моделей. Думки про причини зростання, а також застою світових економік різняться, чи то в межах економічної потоки, теорії або серед самих економістів. Все частіше йдеться про знижену здатність відомих теорій відповісти на всі причини економічних розбіжностей між, здавалося б, подібними країнами. До недавнього часу головною метою управління національною економікою країни було визначено досягнення високих кількісних фінансово-економічних і виробничих показників. На сьогодні такий підхід втратив свою актуальність з огляду на збільшення соціальної напруженості й поглиблення екологічних проблем.

Одне із сучасних пояснень відмінності між світовими економіками полягають у різному рівні інноваційного розвитку. Тому в цій статті проаналізовано взаємозв'язок між економічним зростанням та формуванням інноваційної економіки на прикладі Швеції. Розглянуто особливості шведської економіки в цілому, деякі етапи її становлення та розвитку. Проаналізовано основні досягнення інноваційної системи Швеції, а також причини значних успіхів Швеції в побудові інноваційної економіки. Визначено сильні і слабкі сторони інноваційної системи цієї країни. А також запропоновано орієнтири у розбудові інноваційного зростання для економіки України.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування інноваційного зростання національної економіки на прикладі Швеції.

Для досягнення зазначеної мети поставлені та вирішені такі завдання:

- проаналізовано фактори впливу на показники зростання економіки Швеції;
- визначено основні тенденції ендогенізації економічного зростання;
- запропоновано основні напрями удосконалення державної політики України з метою забезпечення економічного зростання в умовах інноваційної конкуренції;

Об'єктом дослідження є економічно-інноваційна політика Швеції.

Швеція є високорозвиненою скандинавської країною, лідером в Європі за дуже багатьма параметрами. Це: продуктивність праці, кваліфікація робочої сили, гнучкість економічної політики країни, висока конкурентоспроможність країни в глобальній економіці. У ХХ ст. Швеція розвивалася нерівномірно. Тривалий час вона була досить відсталою державою з великою кількістю соціально-економічних проблем. За допомогою продуманої інноваційної політики, правильно вибудованої національної інноваційної системи Швеція посіла гідне місце за рівнем розвитку інноваційної економіки в Європейському союзі. «Шведська модель» характеризується змішаним типом економіки (великі масштаби державної власності), поєднанням ринкових відносин з державним регулюванням, централізованою системою переговорів про укладення колективних договорів між профспілками і підприємницькими організаціями. «Шведська модель» передбачає також ідеї вирівнювання доходів, забезпечення рівних можливостей і високий рівень громадянської відповідальності. Разом з тим найважливішим фактором економічного розвитку Швеції, який визначає значною мірою її високу глобальну конкурентоспроможність, є досить розвинена інноваційна економіка, національна інноваційна система [2]. Перш за все, потрібно відзначити серйозні вкладення

Швеції в НДДКР. Усвідомлюючи важливість цих вкладень для економічного розвитку країни, велика частина розвинених держав нарощують витрати на науку та дослідження.

Так, в 2004 р уряд розробляє стратегію «Інноваційна Швеція», що включає в себе цілий комплекс заходів, що стимулюють поступальний розвиток інноваційної економіки. Ця стратегія визначила наступні успіхи в інноваційному розвитку країни. Важливо відзначити, що велика частина поставлених цілей було досягнуто. Завдяки стратегії «Інноваційна Швеція» держава змогла збільшити інвестування в НДДКР. Однак варто зазначити, що недостатньо висока комерціалізація наукових розробок протягом ряду років негативно позначилася на тенденції експорту високотехнологічних товарів[3].

Вельми значущим в успішному розвитку інноваційної економіки в Швеції було створення ефективної національної інноваційної системи (НІС). Важливими складовими частинами в шведській НІС стали: Міністерство освіти і науки та Міністерство підприємництва та інновацій. До 2001 р під їхнім керівництвом були утворені два великих агентства: Шведське урядове агентство по інноваційним системам (VINNOVA) 1 і Шведський дослідницька рада, в завдання яких входила реалізація основних напрямків національної інноваційної політики. Шведський дослідницька рада зосереджена на підтримці і розвитку фундаментальних наукових досліджень. VINNOVA сконцентрована на зміцненні співпраці між усіма факторами інноваційної системи, підтримці дослідних ініціатив з подальшим наглядом і контролем над їх реалізацією, а також стимулювання міжнародного співробітництва.

Уряд Швеції не зробив сильний акцент на такі заходи впливу на інноваційну економіку, як податкові пільги і кредити для бізнесу, що здійснює НДДКР. Набагато більшою мірою держава стимулювала венчурне фінансування, державні гарантії, грантову підтримку на конкурсній основі в рамках національних програм, надання консультаційних послуг, сприяння в перепідготовці кадрів і багато іншого. Дана політика сприятливо вплинула на розвиток МСБ в інноваційному секторі, стимулюючи підприємців до розвитку своїх «нових ідей».

Великих успіхів у сфері інноваційної економіки Швеція зобов'язана цілеспрямованим управлінським діям, які підтримували, формували тісну інтеграцію між наукою, високим рівнем навчання кадрів і майбутніх фахівців в навчальних закладах і готовність уряду і приватних представників інвестувати і впроваджувати інновації. Крім того, важливо відзначити, що головною відмінністю Швеції від інших країн є невисокий рівень податкових пільг і кредитів для суб'єктів, що здійснюють інноваційну діяльність, дані інструменти замінюються венчурним інвестуванням, державною підтримкою, політикою грантів на конкурсній основі і т. д. Відсутність серйозних родовищ нафти і газу призвели Швецію до усвідомлення, наскільки важливо формувати ресурсоефективність економіку. Перед країнами-учасниками в стратегії «Європа 2020» стоїть завдання по максимізації використання поновлюваних джерел енергії і зменшення викидів парникового газу. У рейтингу ССРІ-20183 Швеція посіла 4-е місце завдяки зниженню викидів парникових газів. Рамкова стратегія «Європа 2020», безумовно, буде сприяти розвитку інноваційної економіки в Швеції, а також, можливо, дозволить цій країні вирішити деякі економічні проблеми і загальні питання сталого розвитку [4].

Висновок

В цілому можна відзначити, що шведський досвід створення інноваційної моделі розвитку в умовах ефективної національної інноваційної системи є унікальним. Провідну роль в поясненні причин таких успіхів належить так званій шведській економічній моделі, про яку вже йшлося вище. Потрібно враховувати також майже повна відсутність корупції і досить низький рівень розвитку тіньової економіки, а також велику повагу до держави. При цьому велика частина надходжень від податків прямувала на розвиток високих технологій, на освіту населення, створення нової економіки в цілому. Також можна відзначити досить ефективно працюючу національну інноваційну систему, яка функціонує в умовах тісної координації всіх її елементів.

Зарубіжний досвід економічного розвитку показує, що в умовах загострення міжнародної конкуренції єдиним способом завоювання і подальшого утримання стійких конкурентних переваг є активізація та інтенсивний розвиток інноваційної діяльності. З урахуванням геополітичних та економічних умов, проблеми інноваційного розвитку російських виробників набувають особливої значущості. Середньострокова перспектива для України – це період не трансформації і виживання, а перш за все період формування основ розвитку економіки на нових інноваційно-технологічних та інституційних складових.

Створення національної інноваційної системи для України - це можливість найбільш ефективного переходу до ендогенізованої економіки, заснованої на тісній взаємодії наукових організацій і бізнесу, на створенні нових товарів і впровадженні поліпшень, заснованих на досягненнях науки, на експорті високотехнологічної продукції з більшою доданою вартістю. На скільки досвід шведської національної інноваційної системи та формування інноваційної економіки в цілому може бути цікавий для запозичення в умовах інших країн, зокрема, в Україні? Які елементи можна ввести і вони будуть успішно працювати. Однак не слід забувати про те, що при розробці будь-яких нових кроків з розвитку національної інноваційної системи вони можуть давати віддачу лише при обліку національного контексту, але соціального та культурного.

Список літератури:

1. Volkov A. M. Economy of Sweden. Moscow : MGIMO, 2019. (In rus)
2. Zakharova N. V. Formation of innovative economy in the European Union: Implementation of national, supranational and regional strategies: monograph. Moscow : Russian State Trade and Economic University, 2009. (In rus)
3. Zakharova N.V., Labudin A.V. Peculiarities of formation of innovative economy in some Asian countries: possibilities of drawing experience in conditions of the Russian Federation // Administrative consulting [Upravlencheskoe konsul'tirovanie]. 2018. N 11. P. 59–70. (In rus)
4. Zakharova N. V., Labudin A. V. Some features of the formation of an innovative economy in the EU countries and in the USA: opportunities to borrow experience in the conditions of the Russian Federation // Administrative consulting [Upravlencheskoe konsul'tirovanie]. 2018. N 12. P. 59–71. (In rus)

Григор'єв Г.С.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
д.е.н., доц., доцент кафедри економічної теорії

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО МОНІТОРИНГУ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасні зміни в системі державного регулювання національної економіки потребують підвищення ефективності спостереження за відповідними процесами з урахуванням факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Необхідність детальної оцінки та аналізу стану національної економіки потребує формування системи моніторингу, яка повинна бути наповнена відповідним інструментарієм.

Дослідження наукових праць показує, що існують окремі концептуальні підходи щодо визначення поняття моніторингу, його видів та структурних елементів. Моніторинг визначається як безперервне стеження за будь-яким процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або тенденцій розвитку.